

A black and white photograph of a coastal landscape with a large orange triangle pointing downwards over it. The landscape features a body of water, dark hills, and a small building in the foreground. The orange triangle is a large, solid shape that points downwards, centered over the right side of the image.

MEDMENNESKE

Olav Duun

Medmenneske

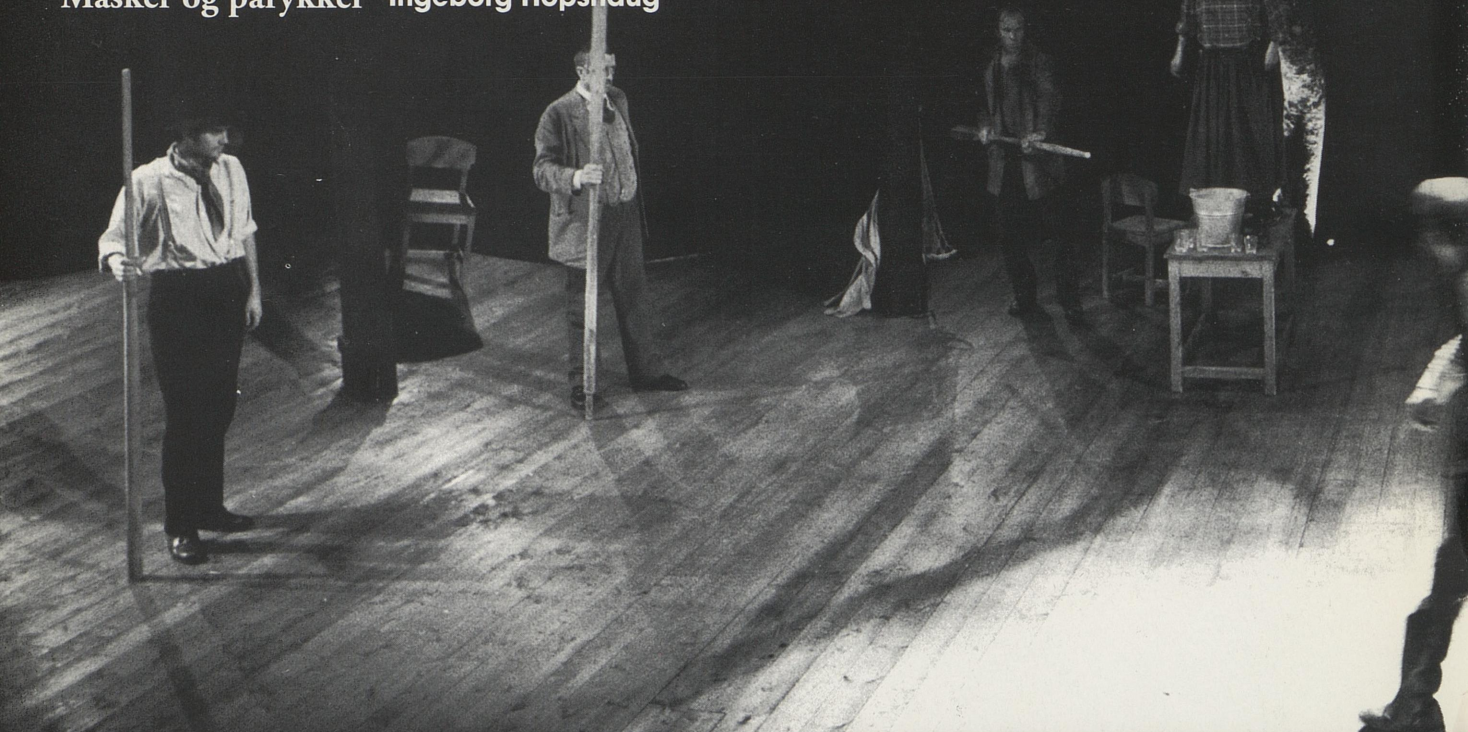
av Olav Duun

Dramatisert av
Musikk

Ragnhild Aspen Mærli og Terje Mærli
Henning Sommerro

Regi
Scenografi
Kostymer
Lysdesign
Masker og parykker

Terje Mærli
Lars-Erik Lindén
Laila Kjørsvik Swanson
Morten Reinan
Ingeborg Hopshaug

Inspisient Erik Johansen
Sufflør Gerd Berntsen
Rekvisitør Randi Andersen
Lyd Mikael Gullikstad

Språkkonsulenter Kolbjørn Gåsvær/
Jens-Henrik Andersen
Plakat Lars-Erik Lindén
Plakattfoto Jens-Henrik Andersen

Program May Selmer
Ansvarlig utgiver Terje Mærli
Grafisk design Mette Renée Green
Foto fra prøvene Erik Berg

Kulisser og kostymer er produsert i teatrets egne verksteder. Fotografering og lydopptak under forestilling er ikke tillatt. Premier

Den absolutte godhet?

Det gode og det onde er to velkjente krefter, som vi prøver å holde fra hverandre. «Det gode bygger opp og det onde river ned», og i spennet mellom de to ytterpunktene har vi bygget vår kultur og konstruert våre ideologier.

Vårt lovverk og vår moral tar for gitt at vi trekkes mellom disse to ytterpunkter. Problemet er bare at selv om vår hensikt med en handling er god, så kan resultatet oppleves som ondt av våre medmennesker.

Hos Olav Duun tørner kreftene sammen innen én familie, og understreker derved det gode og onde som nærværende i det daglige hverdagslivet. En mulig innsikt i møte med forfatterens verden, er at det ikke lar seg gjøre å skille de to kreftene fra hverandre. De er tvert imot uadskillelig. Den ene eksisterer ikke uten den andre. De er som negativer og positive av det samme bildet. De er to sider av samme mynt.

Det gode må ta det onde i sin tjeneste for å beskytte seg mot oppløsning og forfall – og det er opp til hvert enkelt menneske å bedømme om en handling er god eller ond, uten å ta hensyn til om hensikten har vært å tjene det gode eller det onde. De to kreftene er hverandres forutsetning og kan følgelig tjene enhver herre og enhver hensikt.

Ingen ønsker vel å bli stilet til møte med det absolutt onde. Men er det bedre å bli satt overfor det absolutt gode, når et medmenneske kan tolke resultatet av møtet til å være motsatsen?

Nils Johnson Didrik

Hildegunn Eggen Tale

Jørgen Langhelle Håkon

Marit Jaastad Ragnhild

Karen Randers-Pehrson Kvitugla

Wenche Strømdahl Lea

Harald Brenna Morten

Marianne Jørgensen Indiana

Erik Ulfsby Paul

Hallbjørn Rønning Karl Albert

Sigurd Werring Presten

Henrikke Sølvberg Tausa

Borgersen

Musikken er spilt inn av
Sveinung Lillebjerka (fiolin)
og Ola Lindseth (fiolin)

Rettigheter: Ellen Kristine Grande

Arbeiderforeningen 6. september 1996

Velkommen i teatret!

Terje Mærli

Teatersjef

Rambergfjelle, Holmestrand 19 juli - 37

Herr dr. A.H. Winsnes!

Dess verre, det er lite eg kan hjelpa Dykk med. Farfar, Ole Raaby Duun, var namdaling, gardbrukar, av ei gamal bondeætt der (Raaby; namne meiner dei er dansk). Farmor var frå Gudbrandsdalen (Gausdal) og av bondeætt ho òg. Det flytta mange gudbrandsdøler nordover, ei tid. Morfar og mormor var bondefolk frå Børsa i Uttrøndelag, kjøpte garden Stein på Jøa, grannegar til Duun, og der skal eg vera fødd. Ungdomstida mi er det lite å fortele om. Eg vaks opp på garen, ein av Duun-garane, som far kjøpte da eg var 6 år, - var med i arbeide på garen og rodde vinterfiske 9 vintrar, var med litt i sommarfiske òg, fekk lite tid og høve til å lesa, dikta visst støtt, men skreiv det sjelden ned, gudskjelov. Da eg såg at det aldri vart tid til slikt der heime, fór eg til lærarskolen i 1901 (1 år til lågare og 2 år til høgare lærarprøve), enda eg var lite huga på læraryrke; det ga fritid, det var det eineste. Da eg skreiv På Tvert hadde eg i høgda lese litt psykologi av W. James. Det gjekk enda eit tiår eller meir før eg las litt om og av Freud i tyske tidsskrift. Eg fann i grunnen ikkje noko som var farlig nytt der, om eg no ikkje trudde, eller trur, på alt. Så etter det eg veit har eg ikkje fått noen impulser frå dei moderne psykologane. Ja dette var det vesle eg veit å fortele om meg sjølv.

Dykkar vyrdsame

Olav Duun

Og vi kan føye til:

Olav Duun ble født i 1876. Etter lærerskolen i Levanger arbeidet han på Inderøya i ett år, siden i Singsås, hvor han ble til 1908. Da flyttet han sørover til Botne ved Holmestrand, og begynte på Ramberg skole. Samme år giftet han seg med Emma Georgine Møller, også fra Namdalen, som han hadde kjent siden lærerskoletiden. De fikk en datter, Dagmar, i 1910.

Duun debuterte med novellesamlingen *Løglege skruvar og anna folk* i 1907. Frem til 1938, året før han døde, hadde han gitt ut én bok nesten hvert eneste år – 31 titler ialt. Olav Duun ble tildelt dikterlønn (1923) og var flere ganger kandidat til Nobelprisen. Selv om han sluttet å undervise i 1927, ble han boende på Ramberg resten av sitt liv. Men han var – og forble – namdaling i all sitt virke og hele sitt hjerte.

Emma Duun døde i 1970. De siste årene hun levde hadde Oskar J. Tysland hatt mange og rike samtaler med henne om mannen. Hun var den som kjente dikteren best av alle:

«Han skreiv i rykk og napp. Men han likte å ha meg oppe når han skreiv. Om vinteren sat han mykje ved kjøkkenbordet og om sommaren her i stua. Ville eg gå og leggja meg, sa han :

– Går du og legg deg, da tør ikkje eg sitte her lenger, og så gjekk han og la seg òg. Han kunne vera lei seg av og til.
– No har eg skrive meg fast, kunne han seie en dag.
Nei, han gråt ikkje om ein av personane i boka døydde, tok livet sitt eller drukna. Følsom var han ikkje.

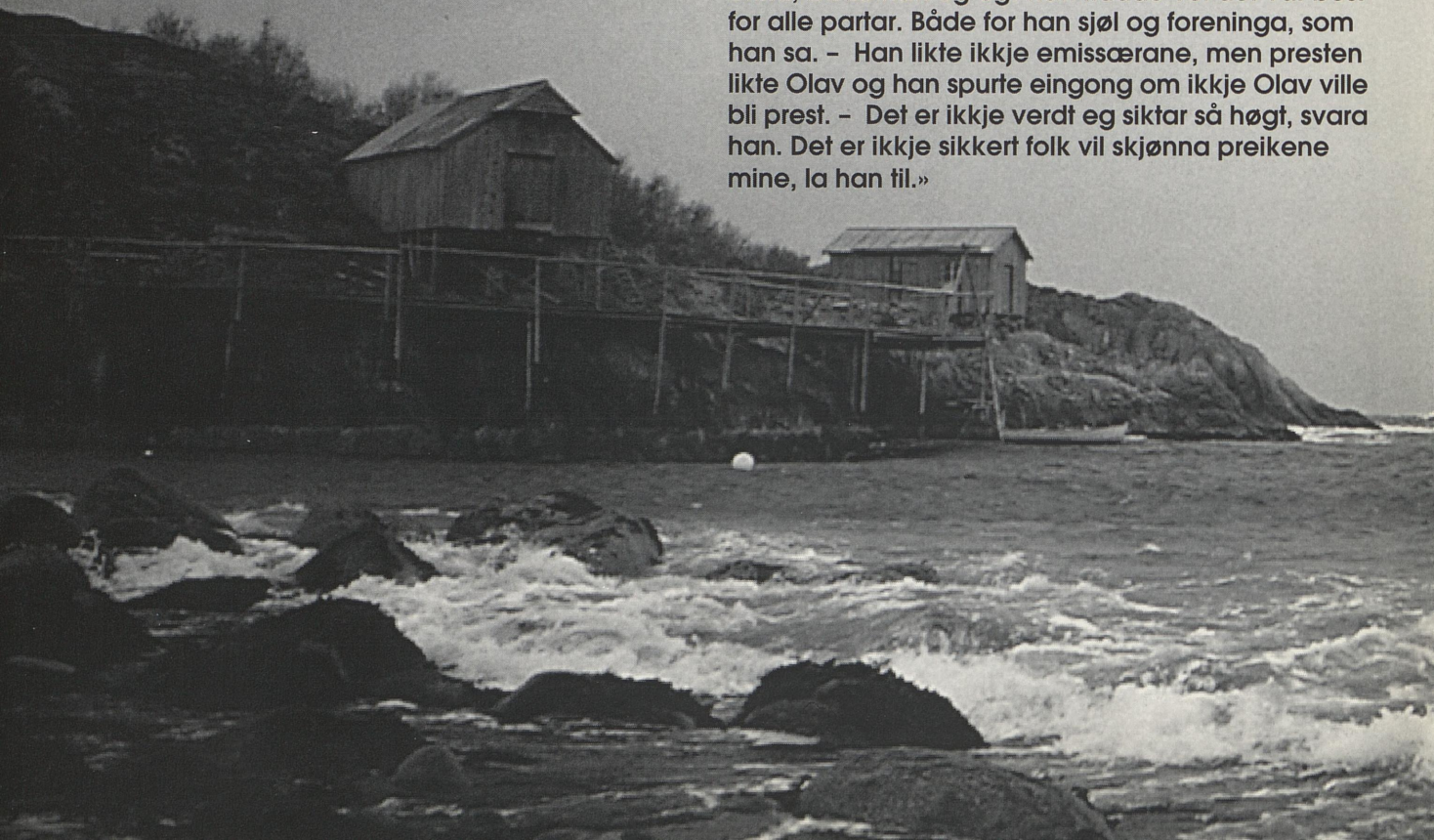

– Kva held du på med? kunne eg spørre. – Det er eit forlis på Follahavet og ei tusen år gamal kjer-
ring, kunne han svare. Men var det sommars tid,
kunne vi ta med kaffekjel og dra på skogstur. Når
han seinere skulle til å skrive, kunne eg spørre: –
Kva skal du skrive no? – No skal eg drepe ei kjer-
ring, og han drap vel fleire, både kvinner og menn
i bøkene. Men slik er no livet; det er meiningslaust.

Skillingslitteratur har eg aldri brydd meg om, men
Olav kjøpte ein god del av det slaget óg. Han las
visst alt det var bokstaver på, til og med bruksan-
visningar. På ein tur ein gong fann han ein gamal
telefonkatalog for Telemark fylke. Han sette seg til
å lesa i den, men da trudde eg han hadde misst
vettet siff.

Han var aldri i dårleg humør når han skreiv, same
kor trist stoffet var. Han skreiv aldri når han hadde
nytt alkohol. Han var elles svært nøktern og måte-
halden når det galdt alkohol. Om Duun var føre si
tid, som ein mann skreiv da boka *Menneske og
maktene* kom ut, det veit eg ikkje. Han sa berre til
meg kva eg burde gjera om han fall ifrå før meg,
og det har eg gjort. Det er mogelge han visste at
han ikkje skulle bli gamal, og då skjønna han eg
kunne få vanskar om eg ikkje flytta.

Arbeidet og diktinga var både fritid og hobby. Elles
likte han å hjelpe meg i hagen. Naturen likte han å
ferdast i, både i skog, fjell og på sjøen. Dagmar var
ofte med når det slik høvde. Eg ville helst vera hei-
me. Men foreningsliv? Nei. Det heldt vi oss langt
unna, både han og eg. Han trudde vel det var best
for alle partar. Både for han sjøl og foreninga, som
han sa. – Han likte ikkje emissærane, men presten
likte Olav og han spurte eingong om ikkje Olav ville
bli prest. – Det er ikkje verdt eg siktar så høgt, svara
han. Det er ikkje sikkert folk vil skjønna preikene
mine, la han til.»

Ungdomsvennene i Fosnes har ordet:

- Om han va flink? Han va vel den flinkast av all ihop han, både på skolen og til presten. Ja æ e no tåskat æ, og seier Ole, for han va no døypt for det.

- Kolles han vart etter han vart vaksen, sjå det veit ikkj´ æ. Æ har ikkj´ læst noko tå bøkene hans. Nei æ såg no kolles veg han fór, kolles han sikta, og så tenkt æ at det skoil æ ikkj´ ha noko av.

- Det va så mange av gammelfolke som ikkj´ likte bøkene hans. Det gjord´ ikkj´ æ heller. Derfor så læst æ dem ikkj´.

- Æ likt ikkj´ Ole så godt som dei andre søskena hans.

- Vi hadde heller ikkj´ tid til å læsa sán´ bøker. Om dagen skoil vi arbeide for anna folk og om kvelden litt åt oss sjøl. Vi kunne vel ikkj´ sæt oss te med slike bøker. Huff nei.

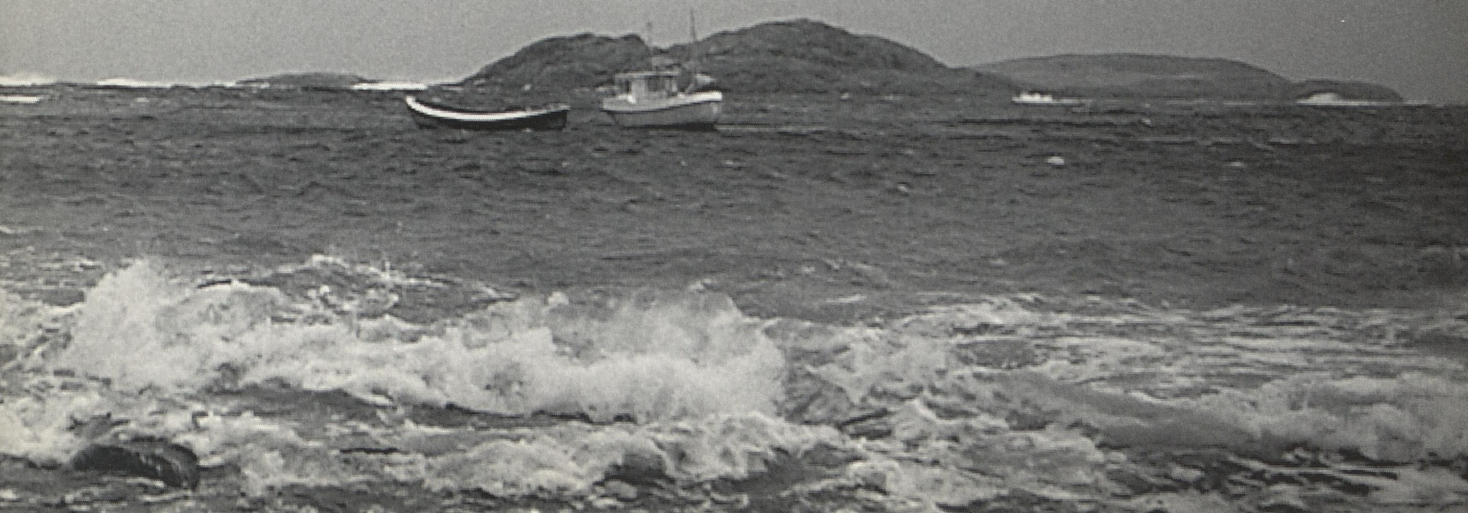
- Æ veit ikkj´ noko æ, det e ikkj´ umaken verdt at du spør mæ. Æ har ikkj´ læst bøkene heller. Æ har ikkj´ vori gift heller.

- Han va ein fuling med det at han fulgte så godt med i alt. Som smågut hadd´ æ slik lyst til å dræpa småføgl. «Kva spekulerer du på?» seier Olav. Ikkj´ svar frå mæ. «Æ veit ka du tænke på», sa´n. «Du tænkte å drepa småføgl. Ser det på dæ», sa´n, «men det får du ikkj´ lov te». Du skjønne han likt føgeln så godt han, både sjøføgl og anna.

- Kuart einaste namn i si eiga slekt har han med i bøkene, og elles ei mengd med namn her frå Fosnes. Einast Didrik-namnet, det hadde vi ikkj´, men vi hadde Didrikken og du veit vel du kven det var. Det e vel best vi nyttar Didrik-namnet og ikkj´ det verkelege. Han Didrik var ein stor begavels og på mange måtar ein mann som va føre si tid. Ha va ein original og ein mangesidig mann. Han deltok millom anna på fiskeritutstillinga i 1905.

- Didrik har æ møtt ein gong. Æ satt på ein kafe i Namsos saman med Ole og Hustad. Da kjem Didrik slengande inn, og det første han seier e: «Di har det godt her hoss me», som om han eigde både kafeen og heile byen.

- Ja han hadde no litt å ta av her i bygda, men han va no ein underleg mann sjøl òg.

Det vonde drep du ikkje med øks

Olav Duun skriver til sin forlegger 30. august 1929

Kjære Norli!

Takk for pengane, både dei 200 Dagmar fekk og dei 500 som kom hit. Dei siste har eg for resten snart gjort ende på, gravd dem ned i jorda, så å seie, – gudskjelov at det ikkje var 4000 kroner): eit talent (sjå Bibelen). Men så var det det verste, kva barne skal heite: Eg har komme tilbake til det eg først tenkte på, og det var så mykje som Eit medmenneske*). Det orde seier i alle fall noko av det eg sjølv vilde seie, men eg er elles ikkje så stornøgd med det. Ei tid tenkte eg på Retten rår, men har forkasta det i lag med mange andre. Det er ein feil å tenke for mykje på titelen. «Eit medmenneske» høver bra for Didrik (som eg òg tenkte å kalle boka opp etter), og da eg millom oss sagt har tenkt på framhald, kunde resten få eit rettare namn. Er du for missnøgd så lyt du seie ifrå.

Hjartelige helsingar

Olav Duun

*) Eg har òg tenkt på berre Medmenneske.

Prisen

Kilder forteller at Olav Duun var kandidat til Nobelprisen flere ganger. Han sto sterkt allerede i 1924 etter at romansyklusen *Juvikfolke* var fullført. En uttalelse fra en sakkyndig i Stockholm lyder som følger:

Även i övrigt karakteriserar en enkel och kraftig omedelbarhet, åskådligghet utan tyngd av för många detaljer, författarens stil, försåvitt jag vågar döma om den; – den är nämligen utformad i ett språk, som jag icke riktig ingående förstår. Bekännelsen kan göras utan skam, ty liksom andra «maal»diktare i det samtida Norge har Duun sitt särskilda tungomål som väl endast för hans landsmän i trängsta mening är fullt begripligt. Ja, han har egentligen två: det ena användes av hans romaners personer och är, förmodar jag, namdalsdialekt; det andra är ett litteraturspråk som är byggt på denna, i anslutning till det ideella (eller fiktiva) nationalspråket. En stackars svensk är ungefär lika långt från båda två, och har det rätt mödosamt med läsningen. Men om denne, trots allt, ger intryck av stark och äkta, rent episk berättarkonst, så är det sannolikt, att denne egenskap finnes, och i högre grad än den oinvidga kunnat se.

Nobelprisen i litteratur dette året gikk til den polske forfatteren Wladyslaw Reymont.

I 1926 fikk han en morgen beskjed om at han hadde fått prisen. Duun selv var skeptisk. Klokkeren fire om ettermiddagen ringte en mann fra Stockholm og sa: «Det ble Shaw.» Telefonforbindelsen var ikke den beste, så Duun trodde mannen og svarte: «Det ble så.»

Han ble litt forundret da svensken sa «Dessverre». Han var da ærlig, tenkte Duun, og skjønnte ingen ting. Først etter en stund gikk misforståelsen opp for ham. Men han tok det hele svært humoristisk. Han hadde aldri trodd på sjøormen, som han sa.

Sigrid Undset ble tildelt prisen for 1928. Forslaget om at Duun skulle få den for *Medmenneske* og *Carolus Magnus* i 1930 førte ikke frem. Det ville bydd på vanskeligheter å gå inn for en nordmann bare to år etter Undset når det var fjorten år siden sist prisen gikk til en svenske. John Galsworthy ble vinneren istedet.

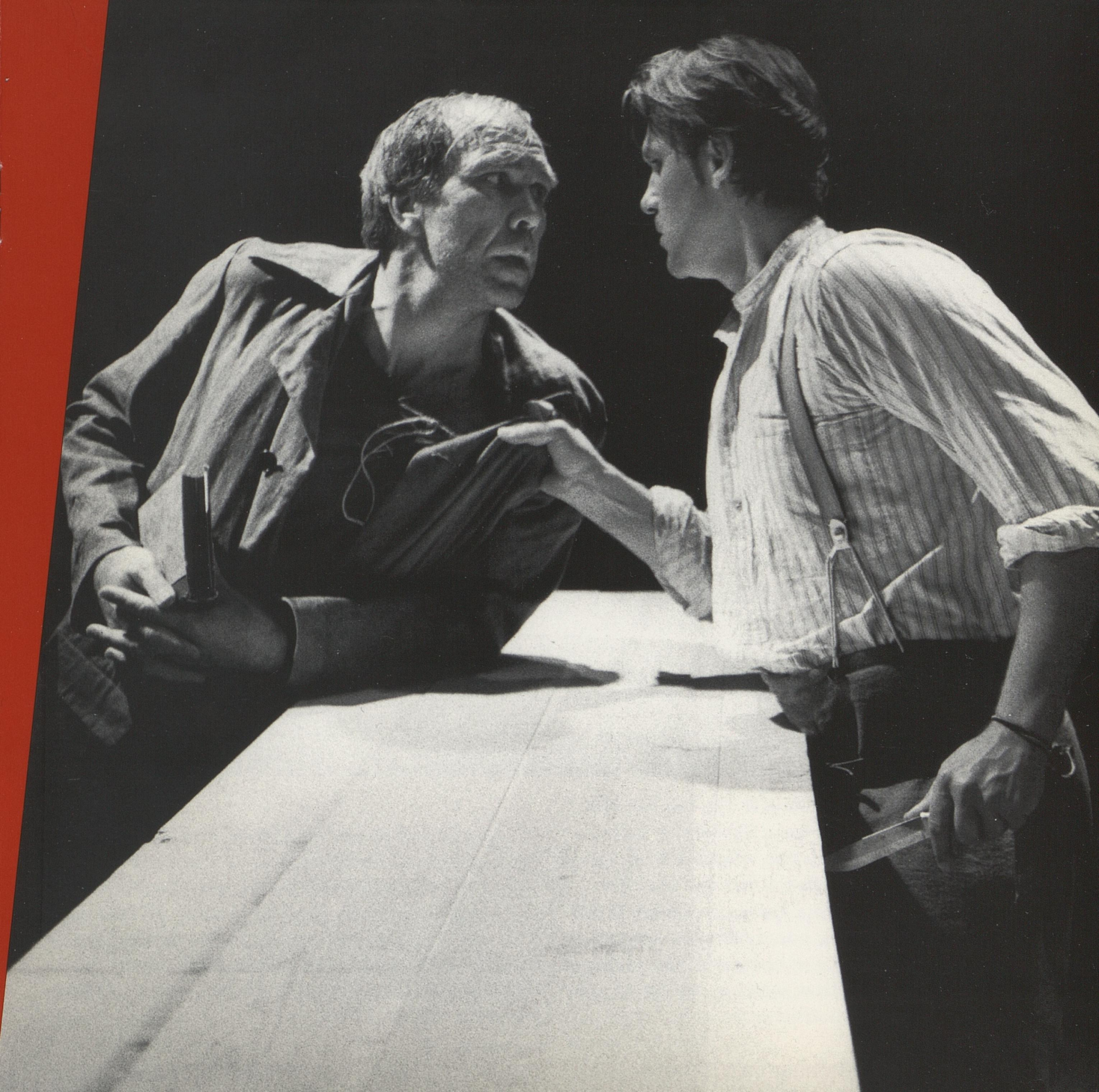
Duun var en seriøs kandidat hvert år fra 1930 og utover. Men han fikk altså ingen Nobelpris. En internasjonal og akademisk heder er allikevel Henrik Steffens-prisen for skandinavisk litteratur og kunst. Den mottok han på Universitetet i Hamburg 7. april 1937. Foruten æren som fulgte med, var prisen på 10.000 RM, hvilket tilsvarte to årslønner for en professor.

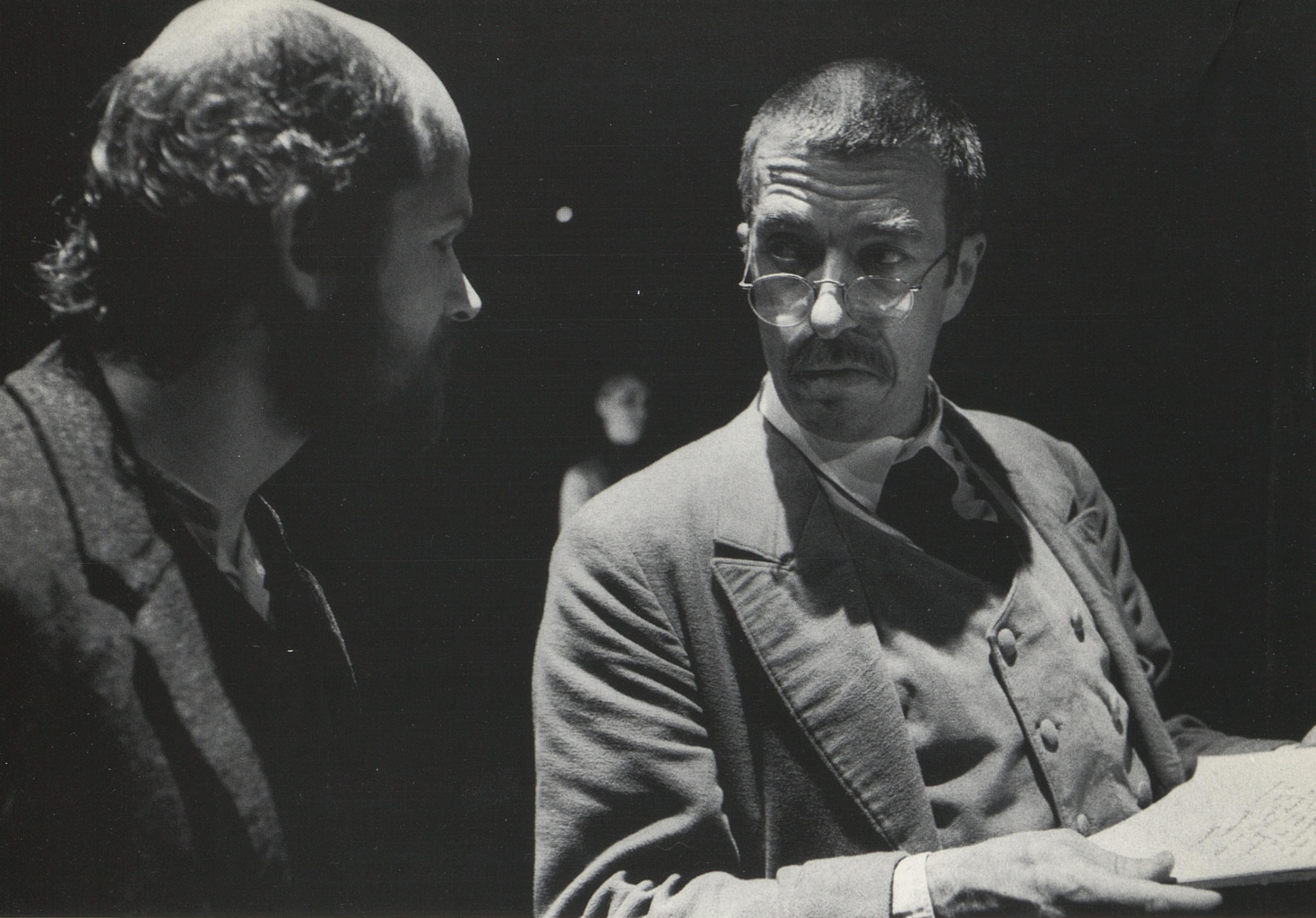
Selv om forholdet mellom Tyskland og det øvrige Europa allerede på den tiden var spent, kom det overhodet ikke frem noen kritikk i Norge mot at Duun takket ja til Steffens-prisen. Sigurd Christiansen skriver til Duun for å gratulere:

«Det må være hyggelig å vite at det finnes ikke den kjeft i Skandinavia som vil tenke på å åpne sig for å kritisere.»

Olav Duun kunde skrevet på riksmål. Det kan han like ufullkomment godt som den beste. Og bøkene hans vilde kommet i titusener. Men han valgte å beholde sin egen rike dialekt, som gir ordleken fritt spill innenfor grenser, slektled har bygget op; sproget hans slapp år om annet å følge nye veivisere ut i det usikre. Han ofret de veldige oplagene; men han vant både fortid og fremtid: Han er ikke bare en stor dikter, men han står sproglig solvent i aldri såmange generasjoner fremover.

Nini Roll Anker

Om Duun

Hans Diktning er i Aand og Dybde Tidens Jazz. Han fortjener al den Fest og alt det Ry vi andre vil dyngje paa ham – mot hans Vilje.

Knut Hamsun

Hans teknik kan man nok kalde virtuos kort og godt, man kan si at han omtrent utelukkende har hentet sit stoff fra et geografisk talt snevert omraade.

Men hvad det er for en herlig og uhyggelig rikdom av stoff han henter her, og hvor vidtspændende og nuancerik hans virtuose teknikk er, det er haab om at Olav Duun maa fortsætte at skrive ialdfald femogtyve aar til mindst.

Sigrd Undset

Det er i Duuns varme og ironiske diktning en dyp følelse for manns værd. Men den hadde han ikke, hvis han ikke som den store dikter om motsetninger i menneskesinnet, visste så bittert og medfølende hvor svak en mann kan være.

Kristian Elster

Farvel

til Olav Duun

av Max Tau

Død, du som setter skillet mellom det vesentlige og det uvesentlige og som er begynnelsen til all kjærlighet til det varige, du har tatt vennen Olav Duun fra oss! Det er stille i våre hjerter, og vi leter forgjeves etter ord.

Å minnes Olav Duun er å tale om et menneske hvis sjelrenhet og åndsadel var ett med hans liv og hans verk. Vi snakket sammen om døden en eftermiddag opp på Ramberg. Da sprang han plutselig opp, skar osten i småstykker og gikk ut. Der ute la han ostebitene på skuldrene sine og i hendene, og skjønt det var så kaldt at en nesten ikke kunne puste, kom fuglene til ham, – til sin venn. Da han så hvor betatt og grepet jeg stirret på ham, sa han nokså rolig: «De er bare sultne, de vil ha noe å spise.» – I dette bildet lever hele den enkle og store Olav Duun.

Stadig la han skjul på det gode og det ophøide og menneskelige i sig selv, for alle spenninger, all storhet og alt trylle-ri levde for ham i tingene, og alt det oplevde omskapte han i liv. Han visste om alle tings foranderlighet og om verdens ubestandighet. Han hadde en Ibsens skepsis, en Dostojevskis melankolske bredde, og alltid merket man i ham de samme kreftene som den hellige Frans av Assisi eide. Hans liv som hans verk var fylt av den storhet som heter enkelhet. Den virkelige vekst går langsomt, og langsomt vokste han fra sin begynnelse opp til sitt første store verk *Juvingane*, for til slutt i full modenhet å skjenke oss apokalypsen over vår tid: *Menneske og maktene*.

Hans liv var et eneste arbeid mot dette målet. Hans streben mot sannheten, mot erkjennelsen av det grusomme, mot det å kunne gjennomskue virkeligheten og dog velsigne den i kjærlighet, fyller alt han har skapt.

En stor skikkelse i åndens verden er død, men det åndens hjerte som han skapte for oss, er for bestandig i vårt eie. Vi står fattig i mørket og vet ingenting om fremtiden, men en dag når det igjen blir fred i verden, vil en opdage at det som Olav Duun levde og skapte, det vil danne det fundamentet som et nytt liv og en ny menneskehet kan vokse opp av.

Olav Duun, jeg vilde så gjerne takke dig, ikke bare for mig selv, men fra alle de navnløse som aldri fikk se ditt blikk, men som ditt verk har gjort rike.

(*Tidens Tegn*, 20. september 1939, et utdrag)

Det vonde drep du ikkje

«Kan jeg håpe på at den sannhet som jeg uttrykker i øyeblikket, vil bli anerkjent av samtlige fornuftige vesener? Jeg spør fordi de fleste filosofer sjelden nøyer seg med mindre. Men det er klart at jeg ikke kan regne med dette. La oss være beskjeden. Kan jeg anta at alle mennesker vil akseptere min sannhet? Nei, heller ikke dette kan jeg regne med. Kan jeg i det minste anta at jeg selv vil holde fast ved den så lenge jeg lever? Selv ikke denne sikkerhet har jeg.

Vi trenger ganske andre ting enn bevis og selvinnyttiggjørende sannheter. Vi trenger et kompromissløst vågemot som ikke spør. Først da – ved den mysteriøse tillit til seg selv og sin skjebne – kan mennesket seire over serviliteten som de vise har pålagt oss.

Virkelighet vil si grunnløs frihet, en grunnløs frihet komponert av utallige selvstendige **plutselig**. Den siste sannhet, som filosofene leter så ivrig etter, kommer plutselig. Den tvinger ingen.

Innenfor fornuftens grenser kan det nok lages en solid vitenskap, en sublim etikk, til og med en religion. Men, for å finne Gud må vi løsrive oss fra fornuften og all den besnærende tvang – og drikke av en annen sannhetskilde. I Testamentet bærer denne kilde det hemmelighetsfulle navn «tro» – en dimensjon der mennesket uten frykt stiller seg til Skaperens fulle disposisjon. Din vilje skje! Her begynner det fantastiske og det mirakuløse. Og her ledes vi ikke lenger av «fakta», det «gitte». Mennesket vender tilbake til den opprinnelige uskyld og gjenvinner friheten, den guddommelige frihet som intet vet om slavens «frihet til å velge mellom godt og ondt.»

Lev Sjestov

«Send meg vanviddet, du himmelskapning – vanviddet, slik at jeg endelig kan tro på meg selv! Send meg delirium og krampe, plutselig klarhet og plutselig mørke, hete og kulde langt frykteligere enn hva noen annen har opplevet før meg! Skrem vettet av meg med uhyggelige lyder og fantomer, la meg hyle og stønne og brøle som villdyret – at jeg kan tro på meg selv! Jeg har drept loven, for loven gjør meg redd, slik et lik skremmer den levende. Og er jeg bare hva loven sier jeg er, da er jeg av alle den ulykkeligste. Men denne nye ånd i mitt innerste, hvor kommer den fra om ikke fra deg? Send meg galskapen til pant!»

«Dette har jeg gjort, sier min erindring. Dette kan jeg ikke ha gjort, sier min stolthet, og er ubønnhørlig. I siste instans er det erindringen som må vike.»

Friedrich Nietzsche

«Derfor, når din samvittighet skremmer deg med loven, gjør som om du aldri har hørt om loven, og innrett på dét at du går mot mørket, mot intetheten hvor hverken lov eller fornuft kan hjelpe deg.»

Martin Luther

(Kilde: *Eksistens og revolt*, H. Aschehoug & Co 1976)

med øks

Forbrytelse og straff

«Raskolinikov smilte igjen. Han forsto hva det dreide seg om og hvor man ville ham hen: han husket artikkelen. Han besluttet seg til å motta utfordringen. «Min mening var ikke riktig slik, » begynte han liketil og beskjedent. «Forresten må jeg tilstå at De har fremstilt den nesten riktig, ja, om De vil, fullstendig riktig...» – det var ham øyensynlig behagelig å innrømme at den var fremstilt fullstendig riktig. – «Det er bare den forskjell at jeg slett ikke hevder at de ualmannelige mennesker ubetinget skal eller er forpliktet til bestandig å begå alle slags ugjerninger, som De sier. Jeg tror at man ikke engang hadde fått lov til å trykke en slik artikkel. Jeg antydet bare at det «ualmannelige» menneske har rett...dvs ikke noen offisiell rett, men selv har rett til å bringe det over sin samvittighet å rydde bort...visse hindringer, og det bare såfremt virkeliggjørelsen av hans idé, som undertiden kan være en livsinteresse for hele menneskeheten, krever det.»

–
«Kort sagt, jeg kommer til den slutning at alle, ikke bare de store, men også de som hever seg aldri så lite over gjennomsnittet, dvs de som har den ringeste evne til å si noe nytt, etter sin natur ubetinget må være forbrytere – mer eller mindre, naturligvis. Ellers er det vanskelig for dem å forlate det vanlige sporet, men de kan ikke overvinne seg til å forbli i dette sporet, og det er etter min mening simpelthen deres plikt ikke å overvinne seg til det.»

–
«Disse menneskenes forbrytelser er naturligvis relative og høyst forskjellige, oftest krever de i høyst forskjellige ytringsformer omstyrtnng av det bestående i en bedre fremtids navn. Men selv om en slik mann for sin idé skyld må gå over et lik, gjennom blod, kan han etter min mening i sitt indre, i sin samvittighet til late seg å gjøre det – selvfølgelig under hensynstagen til idéen og dens rekkevidde, legg merke til det. Det er bare i denne forstand jeg i artikkelen min taler om retten til å begå forbrytelser.»

«Skyld? Hvilken skyld?» ropte han (Raskolnikov) plutselig rasende. – «At jeg har drept et motbydelig snyltedyrr, en lus, en gammel ågerkjerring, som utsuget fattigfolk, et mord som burde skaffe meg tilgivelse for hundre synder – er det en forbrytelse? Jeg tenker slett ikke på den og akter heller ikke å sone den. Her kommer de alle sammen og kaster meg sitt evige «forbrytelse, forbrytelse!» i nesen. Først nå ser jeg klart hvor tåpelig min engstelse har vært, først nå da jeg har bestemt meg til å ta denne overflødige skammen på meg!»

–
«Om bare skjebnen hadde villet sende ham anger, en brennende anger som kunne knuse hans hjerte og jage søvnen fra ham, en anger med skrekkelige kvaler som får en til å drømme om galgen eller drukningsdøden som en befrielse! Å, hvor glad ville han da ha vært! Lidelser og tårer – det er også liv. Men han følte ingen anger over sin forbrytelse.»

–
«Og hvorfor synes min handling dem så uhyrlig?» spurte han seg selv. «Fordi det er en – ugjerning? Hva betyr ordet «ugjerning»? Min samvittighet er rolig. Ganske riktig – det er begått en kriminalforbrytelse, lovens bokstav er overtrådt, blod er utgytt! Godt – ta da mitt hode for denne lovens bokstav ... og ferdig med det! Riktignok måtte i så fall mange av menneskehetens velgjørere som ikke har arvet makten, men tatt den selv, henrettes ved sitt aller første skritt. Men disse menneskene har maktet hva de gjorde, og derfor har de rett til det; jeg derimot maktet det ikke, og altså hadde jeg ikke rett til dette skrittet.»

–
Dette var det eneste punktet hvor han erkjente sin skyld - han hadde ikke holdt det ut og hadde avlagt tilståelse.

Fra *Forbrytelse og straff* av Fjodor M. Dostojevskij

«Den av dere som er uten synd, kan kaste den første steinen på henne.»

Johannes 8,7

TRØNDELAG TEATER 1996/97

TEATRET